

2. Alsina, V. (2012), The Translation of Social Variation in Narrative Dialogue. Translation of Fictive Dialogue, Rodopi, New York, pp. 137–154.
3. Carkeet, D. (1979), The Dialects in Huckleberry Finn, American Literature, vol. 51, pp. 315– 332.
4. McKay, J.H. (1984) “Tears and flapdoodle: Point of view and style in Adventures of Huckleberry Finn”, American Speech, vol. 67, pp. 201–210.
5. Twain, M. (1982), Pryhody Toma Soiera, The adventures of Tom Sawyer : Novel / Twain M.; Translated by Koretskyi, U., Veselka, Kyiv, Ukraine.
6. Twain, M. (1990), Pryhody Toma Soiera. Pryhody Heklberri Finna, The adventures of Tom Sawyer, The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Translated by Steshenko, I., Mytrofanov, V., Veselka, Kyiv, Ukraine.
7. Twain, M. (2013), Pryhody Toma Soiera. Pryhody Heklberri Finna, The adventures of Tom Sawyer, The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Translated by Bazylanska, I., Shkola, Kharkiv, Ukraine.
8. Twain, M. (1988), Priklucheniia Geklberri Finna, The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Translated by Daruzes, N., Prosveshenie, Moscow, Russia.
9. Twain, M. (1985), Priklucheniia Toma Soiera. Priklucheniia Geklberri Finna, The adventures of Tom Sawyer : Novel / Twain M.; Translated by Chukovskyi, K., Detskyia Literatura, Moscow, Russia.
10. Twain, M. (2007), The adventures of Tom Sawyer : Novel / Twain M.; Edited by Stoneley, P., Oxford University Press, New York, USA.
11. Twain, M. (1998), The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Edited by Manis, J., The Pennsylvania State University, Pennsylvania, USA.

УДК 811.111’ 42

ДИСОНАНСНИЙ КОНТАКТ В АНГЛОМОВНОМУ ІНСТИТУЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Шпак О.В., старший викладач

*Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна*

olena_shpak@mail.ru

Стаття присвячена вивченню реалізації дисонансного контакту в трьох типах інституційного дискурсу – діловому, політичному, військовому, які об’єднані ідеєю БОРОТЬБА. Тип дискурсу, тип ситуації та стратегії комунікантів є впливовими чинниками реалізації контакту на трьох його фазах: встановлення, продовження та розмикання.

Ключові слова: комунікативна категорія «контакт», фази контакту, дисонансний контакт, інституційний дискурс, діловий, політичний та військовий типи інституційного дискурсу, ситуація спілкування.

ДИССОНАНСНИЙ КОНТАКТ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОМ ДИСКУРСЕ

Шпак О.В.

*Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина,
площадь Свободы, 4, г. Харьков, Украина*

Статья посвящена изучению реализации диссонансного контакта в трех типах институционального дискурса – деловом, политическом, военном, объединенных идеями БОРЬБА. Тип дискурса, тип ситуации и стратегии коммуникантов являются ведущими факторами контакта на его трех фазах: установления, поддержания и размыкания.

Ключевые слова: коммуникативная категория «контакт», фазы контакта, унисонный контакт, диссонансний контакт, институциональный дискурс, деловой, политический и военный типы институционального дискурса, ситуация общения.

DISSONANT CONTACT IN BRITISH AND AMERICAN INSTITUTIONAL DISCOURSE

Shpak O.V.

*Kharkiv National University named after V.N. Karazin,
Freedom Square, 4, Kharkiv, Ukraine*

The object of the article is the hyper-discursive communicative category CONTACT, which is defined as nationally-specific, intellectual and emotional interaction of two or more people on the stages of establishing, maintaining and breaking contact, and which is characterised by a) its bilayered nature, consisting of communicative and metacommunicative layers, and b) its bipolarity, as this category presupposes not only communicative harmony and unison of “plus-polarity”, but also communicative inharmony and dissonance of “minus-polarity”. The subject of the study is the manifestation of the communicative category CONTACT on the stages of establishing, maintaining and breaking contact in three types of the English-speaking institutional discourse – business, political and military, distinguished on the basis of their common idea of STRUGGLE. The stages of contact are analysed in the functional-communicative perspective, which takes into consideration all the parameters of the communicative event. Not only the type of discourse, but also the type of the situation (conventional / ordinary, unconventional / nonordinary, and extraordinary), the speakers (addressant and addressee) and their strategies (cooperation or confrontation), as the leading factors of discourse, influence the realisation of the category on the three stages of contact: establishing, maintaining and breaking. The article will mainly concentrate on the study of realization of dissonant contact in the three types of institutional discourse. The article also discusses the issue of contact-establishing potential of non-phatic communication, which makes the novelty of the work.

Key words: communicative category “contact”, stages of contact, dissonant contact, institutional discourse, business, political and military types of institutional discourse, the situation of communication.

Актуальність дослідження обумовлено загальною антропоцентричністю лінгвістичних розвідок та зверненням до функціонально-комунікативного аспекту досліджень [1, с. 14–20], які ставлять у центр уваги основний суб’єкт комунікації – homo loquens – «людину, що говорить», та проявляє себе в контакті. За Г.Г. Почепцовим, контакт реалізується в трьох фазах: встановлення, підтримання та роз’єднання [2, с. 468–475]. Контакт як комунікативна категорія, безпосередньо пов’язана з людиною, з її наміром дотриматися норм етикету, стриманості тощо, або, навпаки, з небажанням або невмінням висловлювати свої думки категорично та прямо [3, с. 320–327]. Комунікативні категорії (ввічливості, вдячності, толерантності та ін.) сьогодні докладно вивчаються науковцями [4–6].

Об’єктом статті є гіпердискурсивна комунікативна категорія «контакт» (далі ККК), яка визначається нами як національно-специфічна, інтелектуально-емоційна взаємодія декількох людей у фазах встановлення, підтримання та роз’єднання контакту, що характеризується а) двошаровістю: може поєднувати комунікативний і метакомунікативний плани; б) двополярністю, тобто реалізується не тільки як комунікативний унісон «плюс-полярність», але й як комунікативний дисонанс «мінус-полярність». Предметом роботи є реалізація комунікативної категорії «контакт» у фазах встановлення, підтримання та роз’єднання контакту в трьох типах англового інституційного дискурсу (далі АІД): 1) діловому (далі ДД); 2) політичному (далі ПД); 3) військовому (далі ВД). Зосередження уваги на цих типах дискурсу обумовлено древнім характером їхнього виникнення, сакральністю цих типів професійного дискурсу (присяга у ВД, інаугурація в ПД, кодекс честі в ПД, ДД і ВД), та спільною для них ідеєю БОРОТЬБИ (за клієнта, за прибуток – у ДД; за виборця, за владу – у ПД; за країну, за перемогу – у ВД). Погляди на дискурс як ситуативно та соціально обумовлену комунікативну діяльність, що протікає в реальних координатах простору та часу [7, с. 136], дозволяють об’єднати та успішно досліджувати на єдиній методологічній основі численні вияви функціонування мови в різноманітних ситуаціях [8, с. 118]. У межах цих АІД виокремлено такі типи ситуацій: ординарні – типові, повторювані групові практики, стандартне, штатне, нормативне, повсякденне спілкування; неординарні – спілкування в нестандартних ситуаціях, що виходять за межі повсякденної ділової практики та можуть

навіть призводити до конфліктів; екстраординарні – спілкування в екстремальних ситуаціях, що пов'язані з надзвичайними подіями та загрожують життю людини.

Якщо до теперішнього часу вивчення контакту було сфокусовано переважно на розгляді фатичного спілкування, причиною чого є особливо яскрава актуалізація в ньому контактостановлювальної функції [9, с. 35], то в статті розглядається також контактостановлювальна «зарядженість» нефатичної комунікації, а фази контакту досліджуються у функціонально-комунікативному ракурсі з урахуванням усіх параметрів, що впливають на інтерпретацію змісту висловлення: тип дискурсу, ситуація комунікації, національно-культурний і стратегічний чинники, причому загальна стратегія взаємодії відбувається за допомогою внеску кожного учасника комунікації. У цьому полягає новизна роботи.

Як підкреслює Й.А. Стернін, прескрипційний складник комунікативної категорії приписує, що і як треба діяти в процесі спілкування і чого не можна робити [10, с. 87]. ККК володіє власним змістом у вигляді прескрипційного аспекту: тактовність, антиконфліктність, некатегоричність. Прескрипція антиконфліктності передбачає необхідність запобігати суперечкам і конфліктам, реалізується в таких імперативах: переважання антиконфліктної тематики спілкування, небажаність публічного обговорення розбіжностей, недопущення відкритого протистояння, мінімізація суперечок та емоційності, некатегоричність при висловленні незгоди, установка на стратегію компромісу. Мета статті полягає у виокремленні *дисонансного типу комунікативного контакту*, який маніфестує «мінус-полярність» ККК; у визначенні особливостей функціонування засобів мовленнєвого контакту «мінус-полярності» в різних типах ситуацій англійської ДД, ПД та ВД та в їхньому розгорнутому описі. На основі інтерпретації комунікативної ситуації контакту розглянуто зразки «мінус-полярності», які являють собою випадки, що не є «комунікативним еталоном» [11, с. 214], а демонструють невідповідність нормам спілкування.

Спираючись на точку зору, що формування існуючих засобів контакту та правил поведінки у конкретних умовах відбувалося під час розвитку етнічних концептуальних систем та засвоювалося носіями мови в результаті соціального та конвенціонального спілкування, ККК досліджено через аналіз поняття КОНТАКТ, об'єктивоване в англійській мові лексемою *contact*, та семантично пов'язані з нею мовні одиниці *contingere* й *touch*, її синоніми й антоніми. Результати етимологічного, компонентного й дефініційного аналізу вказують на амбівалентність змісту поняття КОНТАКТ – наявність не тільки позитивного, але й негативного компонентів. Авторитетні словники, надаючи лексично-семантичні варіанти *contact*, вказують на можливість неприємного, недружнього спілкування в зоні конфліктності, яке супроводжується розладнанням та може призвести до розриву й втрати контакту: "*hostile, unfriendly meeting, clash of interests, opinions, collision*" [12], "*the quality or fact of affecting injuriously; reproach, blemish, stain, taint*" [13]. Серед синонімів та антонімів *contact* є такі, що висвітлюють негативний вплив контакту: *juxtaposition, apposition, rencounter, confrontation, conflict, contention; separation* [14] (протиставлення, відкритий диспут, сутичка, дуель, конфронтація, конфлікт, незгода, чвари, відлучення, розлука) та підтверджують установку комунікантів на протистояння, що й становить основу контакту «мінус-полярності».

Отже, виходячи з вищенаведених дефініцій, у роботі розрізняється контакт «плюс-полярності» як унісонний – «щире визнання досягнень, поглядів та позицій партнера» [15, с. 46], «психологічно неускладнений гармонійний діалог» [16] заради безконфліктної, кооперативної, узгодженої взаємодії мовців [17, с. 107–112], та контакт «мінус-полярності» як дисонансний, що характеризується «взаємним з'ясуванням стосунків» комунікантів [15, с. 46] та проявляється в репліках опозитивного типу у контрадикторному прагматичному зв'язку «стимул – негативна реакція: незгода,

заперечення, відмова, відхилення компоненту» [18, с. 134]. Дисонансний контакт визначено як опозитивну форму мовленнєвої поведінки декількох комунікантів, пов'язану з нерівнозначністю їхніх психологічних ролей, яка маніфестується непаралельними, різноспрямованими, такими, що не збігаються із задуманими мовленнєвими діями мовців, які прагнуть досягти власної мети та домінувати, тобто залишаються в стані комунікативного дисенсусу.

Дисонансний контакт може проявитися в будь-якій фазі контакту. У ситуаціях, де контакт був встановлений, але набуває загрози, виокремлюють тактики, що реалізують стратегію конфронтації, як-от: контакт, що супроводжується пасивною мовленнєвою поведінкою адресата, коли людина докладає зусиль, щоб створити враження її неадекватності, наприклад, удає, що в неї болить горло, вона закашлялася, втомилася, нервує, не розуміє мови [19, с. 294]. Однією з рис дисонансного контакту є також мовленнєва агресія, яка супроводжується реалізацією таких просодичних тактик, як сердитий грубий тон, категоричний чи зарозумілий, промовляння зі сльозами, обуренням у голосі, вимова кожного слова окремо, вимова крізь зуби. Серед інших невербальних проявів дисонансного контакту – порушення дистанції, недотримання правил зміни ролей, недоречні та образливі жести, міміка, що веде не до роз'єднання контакту як «природного затухання спілкування» [20, с. 4], а до розриву контакту. У ситуації порушення контакту має місце комунікативна поведінка поза рамками норми, тому тактики, що реалізують стратегію дисгармонізації стосунків у фазах контакту, ґрунтуються на порушенні конвєрсаційних норм і стратегій позитивної та негативної ввічливості.

В АІД форми та засоби мови проходять через фільтр професійних комунікативних взаємодій, оскільки соціальна цінність прийнятих етикетних мовленнєвих дій надзвичайно велика для ефективного професійного спілкування. Вважається, що чим більш офіційною є обстановка та соціальні ролі співрозмовників, тим більш жорстким є контроль за стратегіями та тактиками. Приховати дійсні негативні емоції, висловлення незадоволення та недовіри покликаний т. зв. «контакт масок» – набір виразів обличчя, жестів, стандартних фраз. Тим не менш, аналіз фактичного матеріалу засвідчує великий відсоток дисонансних інтерацій в англomовному АІД, у яких мовці не намагаються приховати взаємне протистояння та вороже ставлення одне одного. Наприклад, реалізація дисонансного контакту в «ординарній ситуації» *ділового дискурсу*, у якій жінка-начальник, звично для своїх підлеглих, замість поваги та ввічливості, демонструє деспотичну манеру спілкування:

(1) Miranda walks in.

Andy: Good morning, Miranda. Nice to see you.

In response, Miranda simply drops her coat in front of Andy and without a glance at her walks into her office.

Andy: (under her breath) Me? I'm fine. Thanks for asking (Devil Wears Prado).

Наведена мовленнєва ситуація дисонансного контакту вміщує три фази: встановлення, підтримання та роз'єднання контакту. У фазі встановлення контакту адресант, секретарка, вітає начальницю Міранду за допомогою загальнокультурних формул привітання *Good morning, Miranda. Nice to see you*. Адресат не підтримує контакт: респонсивний хід репрезентований не вербальною реакцією, а комунікативно значущим мовчанням і невербальною дією (*Miranda simply drops her coat in front of Andy and without a glance at her walks into her office*). Такий спосіб контактування, який є типовим для адресата, не здається дивним секретарці, тому й сприймається з іронією. Фази підтримки та роз'єднання контакту здійснюються самим адресантом за допомогою еліпсованого питального речення у формі займенника в непрямому відмінку *Me?* та стереотипних формул підтримки контакту: *I'm fine. Thanks for asking*. Такий контакт є умовним, дисонансним, тобто належить до «мінус-полярності».

Наведена нижче комунікативна ситуація являє собою реалізацію дисонансного контакту в неординарній ситуації *політичного дискурсу*, у якій під час народних хвилювань, пов'язаних з байдужістю консервативної королівської родини до загибелі принцеси Діани, прем'єр-міністр Тоні Блер зі свого кабінету на Даунінг стріт зв'язується по телефону з королевою Єлизаветою:

(2) *TONY: (DOWNING STREET) Good morning, Ma'am. (He hesitates, then chooses his words carefully) You've seen today's headlines?*

ELIZABETH: Yes, I have.

TONY: Then I'm sure you'll agree. The situation has become quite critical. (Takes a breath. Knows this won't be easy). Ma'am, a poll that's to be published in tomorrow's paper suggests 70% of people believe your actions have damaged the monarchy and one in four are now in favour of abolishing the monarchy altogether.

Silence.

TONY: As your Prime Minister, I believe it's my constitutional responsibility to ADVISE the following... (Braces himself. Knows the impact his words will have).

The QUEEN hangs up. She appears profoundly shaken (The Queen).

Наведений фрагмент високоритуалізованого англійського політичного дискурсу репрезентує три фази вербального контакту. Адресант встановлює контакт (фаза 1) за допомогою традиційної формули привітання *Good morning, Ma'am* та питального речення *You've seen today's headlines?* Просодичні компоненти комунікації вказують на його вагання (*He hesitates, then chooses his words carefully, takes a breath*) щодо обговорювання делікатної теми. У другій фазі адресат підтримує комунікативну ініціативу адресанта (*Yes, I have*), але, почувши від адресанта зауваження, демонструє незадоволення та вороже ставлення за допомогою комунікативного мовчання. Адресант продовжує контакт, аргументуючи щодо необхідних заходів. Це призводить до втрати контакту (фаза 3): адресат розриває контакт шляхом кидання слухавки (*The QUEEN hangs up. She appears profoundly shaken*). Наведена ситуація є прикладом неприємного, недружнього спілкування в зоні конфліктності, яке супроводжується розладнанням стосунків, тобто належить до «мінус-полярності».

Як свідчить матеріал дослідження, дисонансний контакт у спілкуванні військовослужбовців часто пов'язаний із екстраординарністю ситуації, що й ілюструє наступний приклад дисонансного контакту у *військовому дискурсі*. Під час бомбардування військового корабля офіцер, який знаходиться на борту, намагається взяти контроль над ситуацією та звертається з наказом до контуженого радиста:

(3) *He finally managed to stand erect and went to the talker, who looked at him but didn't see him. "Get the executive officer to the bridge," Pickering ordered. When there was no response, when the talker's eyes looked at him but didn't see him, Pickering slapped him hard across the face. The talker looked at him like a kicked puppy, but life came back in his eyes. "Get the executive officer to the bridge," Pickering repeated. The talker nodded, and Pickering saw his hand rise to the microphone switch (The Battle-ground: 369).*

Наведений фрагмент репрезентує розвиток контакту у трьох фазах. У фазі встановлення контакту адресант уживає імперативне висловлення у функції наказу (*Get the executive officer to the bridge*). Побачивши, що адресат не розуміє його, він намагається продовжити контакт та привести адресата до тями, уживаючи кінесичний невербальний компонент (*slapped him hard across the face*). Адресант повторює те ж саме висловлення, коли погляд адресата стає усвідомленим. У фазі розмикання контакту радист підтверджує розуміння невербально та виконує наказ: *The talker nodded ... his hand rise to the microphone switch.*

Наведений приклад ілюструє дисонансний контакт через розладнання психологічного стану та неадекватної мовленнєвої поведінки одного з комунікантів.

Отже, у роботі виявлено дисонансний контакт «мінус-полярності», який поряд із унісонним контактом «плюс-полярності» реалізується в трьох фазах: встановлення, підтримання та роз'єднання контакту в ординарних, неординарних та екстраординарних ситуаціях таких типів АІД, як діловий, політичний та військовий. Перспективою роботи вважаємо дослідження дисонансного контакту в побутовому дискурсі, який обраний нами за принципом контрасту, оскільки, на відміну від інституційного дискурсу, його ключовими поняттями, є РОДИНА, ДОЗВІЛЛЯ, ПРАГНЕННЯ МИРУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Самохіна В.О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США : монографія / В.О. Самохіна. – Вид. 2-е, перероб. і доп. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 360 с.
2. Почепцов Г. Г. Избранные труды по лингвистике: [монография] / Г. Г. Почепцов; сост., общ. ред. и вступ. ст. И.С. Шевченко ; Харьк. нац. ун-т имени В. Н. Каразина, 2009. – 556 с.
3. Кобрин О.А. Модусные коммуникативные категории и их реализация в современном английском языке / О.А. Кобрин // Горизонты современной лингвистики. Традиции и новаторство: сб. в честь Е. С. Кубряковой. – М. : Языки славянских культур, 2009. – С. 320–327.
4. Ларина Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации : Сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций / Т.В. Ларина. – М. : Языки славянских культур, 2009. – 512 с.
5. Рубинштейн М.Э. Языковая репрезентация коммуникативно-прагматической категории «благодарность» / М. Э. Рубинштейн // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2008. – № 1. – С. 38–42.
6. Шаповалова Т. А. Коммуникативная категория толерантности и ее реализация в современном политическом дискурсе : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : 10.02.19. / Шаповалова Т. А. – Саратов, 2013. – 22 с.
7. Борисова И.Н. Русский разговорный диалог : Структура и динамика / И.Н. Борисова. – М. : Комкнига, 2005. – 320 с.
8. Солощук Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі : [монографія] / Л. В. Солощук. – Харків : Константа, 2006. – 300 с.
9. Карпук Г. В. Контактoустанавлюющая функция языка : направления и перспективы исследования / Г. В. Карпук // Вестник Минск. гос. лингв. ун-та. – Сер.1. Филология. – 2010. – № 1 (44). – С. 35–45.
10. Стернин И. А. О национальном коммуникативном сознании / И. А. Стернин // Лингвистический вестник. – Вып. 4. – Ижевск, 2002. – С. 87–94.
11. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 342 с.
12. The Universal Dictionary of the English language / [Ed. by H.C. Wyld]. – London : RKP, s.a. – 1447 p.
13. A Concise Etymological Dictionary of the English Language / [by the Rev. Walter W Skeat]. – Oxford : Clarendon Press, 1956. – 664 p.

14. Webster's New World Thesaurus / [Prep. by Charlton Laird]. – The New American Library, 1975. – 678 p.
15. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. / О.А. Семенюк, В.Ю. Паращук. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 240 с.
16. Азнабаева Л.А. Принципы речевого поведения адресата в конвенциональном общении / Л.А. Азнабаева : автореф. дис. на соиск. уч. степени доктора филол. наук : 10.02.19. – Уфа, 1999. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/printsiyu-rechevogo-povedeniya-adresata-v-konventsionalnom-obshchenii>
17. Шпак О.В. Реалізація комунікативної категорії «контакт» в інституційному дискурсі / О.В. Шпак // Вісник Харківського національного університету. – 2014. – № 1102. – С. 107–112.
18. Прокофьева Н.В. Реакция несогласия в диалоге / Н.В. Прокофьева // Вісник Харківського державного університету. – 1995. – № 384 (Т. 2). – С. 133–136.
19. Леонтович О. А. Русские и американцы: парадоксы межкультурного общения : [монография] / О.А. Леонтович. – М. : Гнозис, 2005. – 325 с.
20. Формановская Н. И. Коммуникативный контакт / Н. И. Формановская. – М. : Икар, 2012. – 200 с.

REFERENCES

1. Samokhina, V.O. (2012), Zhart u suchasnomu komunikatyvnomu prostori Velykoi Brytanii ta SCHA, Joke in modern kommunikativne space of Great Britain and USA, monograph, second edition, corrected and supplement, Kharkiv national university named after V.N. Karazin, Kharkiv, Ukraine.
2. Pocheptsov, G.G. (2009), Izbrannyye trudy po lingvistike, Selected works on linguistics, monograph, Kharkiv national university named after V.N. Karazin, Kharkiv, Ukraine.
3. Kobrina, O.A. (2009), Modysnyye kommunikativnyye kategorii i ikh realizatsiia v sovremennom angliiskom yazyke, Modern communicative categories and its realization in modern English, Gorizonty sovremennoi lingvistiki. Traditsii i novatorstvo, Yazyki slavianskikh kultur, Moscow, Russia, pp. 320–327.
4. Larina, T.V. (2009), Kategorii vzhlivosti i stil kommunikatsii : sopostavleniye angliiskikh i russkikh lingvokulturnykh traditsii, Categories of courtesy and style of communication : comparison of English and Russian linguocultural traditions, Yazyki slavianskikh kultur, Moscow, Russia.
5. Rubinshtein, M.E. (2008), Yazykovaia reprezentatsiia kommunikativno-pragmaticheskoi kategorii „blagodarnost”, Linguistic representation of communication and pragmatic category „gratitude”, Vestnik Irkutskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta, № 1, pp. 38–42.
6. Shapovalova, T.A. (2013), Kommunikativnaia kategoriiia tolerantnosti i yeye realizatsiia v sovremennom politicheskom diskurse, Communicative categories of toleration and its realization in modern political discourse, PhD, Saratov, Russia.
7. Borisova, I.N. (2005), Russkii razgovornyi dialog : struktura i dinamika, Russian oral dialogue : structure and dynamic, Komkniga, Moscow, Russia.
8. Soloshchuk, L.V. (2006), Verbalni i neverbalni komponenty komunikatsii v anhlomovnomu dyskursi, Verbal and abverbal components of communication in English discourse, monograph, Konstanta, Kharkiv, Ukraine.
9. Karpuk, H.V. (2010), Kontaktoustanavlivaiushchaia funktsiia yazyka : napravleniia i perspektivy issledovaniia, The linguistic function of contact : schools and prospects of research, Vestnik Minskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta, № 1 (44), pp. 35–45.
10. Sternin, I.A. (2002), O natsionalnom kommunikativnom soznanii, About national communicational consciousness, Lingvisticheskii vestnik, Iss. 4, Izhevsk, Russia, pp. 87–94.
11. Batsevych, F.S. (2004), Osnovy kommunikativnoii linhvistyky, Basis of communicative linguistics, Akademiia, Kyiv, Ukraine.
12. The Universal Dictionary of the English language, Ed. by H.C. Wyld, RKP, London.

13. A Concise Etymological Dictionary of the English Language, (1956), by the Rev. Walter W Skeat, Clarendon Press, Oxford.
14. Webster's New World Thesaurus (1975), prep. by Charlton Laird, The New American Library.
15. Semeniuk, O.A. and Parashchuk, V.Yu. (2010), Osnovy teorii movnoi komunikatsii, Basis of the theory of linguistic communication, handout, Akademiia, Kyiv, Ukraine.
16. Aznabaieva, L.A. (1999), Printsypy rechevogo povedeniia adresata v konventsionalnom obshchenii, Principles of speech behaviour of adrestate in conventional communication, PhD, available at : <http://www.dissercat.com/content/printsipy-rechevogo-povedeniya-adresata-v-konventsionalnom-obshchenii>
17. Shpak, O.V. (2014), Realizatsiia komunikativnoi katehorii „kontakt” v instytutsiinomu dyskursi, Realization of communicative categorie „contact” in institutional discourse, Visnyk Kharkiv national university, № 1102, pp. 107–112.
18. Prokofieva, N.V. (1995), Reaktsiia nesoglasiiia v dialoge, Reaction of disagree in dialogue, Visnyk of Kharkiv State university, № 384, Vol. 2, pp. 133–136.
19. Leontovich, O.A. (2005), Russkiiie i amerikantsy : paradoksy mezhkulturnogo obshcheniia, Russian people and Americans : paradoxes of intercultural communication, monograph, Gnozis, Moscow, Russia.
20. Formanovskaia, N.I. (2012), Kommunikativnyi kontakt, Communicative contact, Ikar, Moscow, Russia.

УДК 821.161.2(477.83)

СИМВОЛЕМА «ГРІХ»

У ПОЕТИЧНИХ КОНТЕКСТАХ ІВАНА ФРАНКА

Явір Л.В., аспірант

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна*

liliyavir@gmail.com

У статті здійснено семантичний та семантико-символічний аналіз лексеми «гріх» у поезіях Івана Франка, окреслено перспективу та актуальність дослідження поетичної символіки Івана Франка в лінгвостилістичному аспекті, проведено порівняльний аналіз тлумачення поняття «гріх» у світлі релігійних, філософських та мовознавчих наукових традицій, виокремлено та на конкретних прикладах проілюстровано розмаїті семантико-символічні та власне автологічні аспекти лексеми «гріх». Доведено, що силою свого таланту Іван Франко значно розширив, збагатив та відшліфував межі семантико-символічного поля аналізованої лексеми.

Ключові слова: сакрум, гріх, лексема, біблійна лексика, символ, семантико-символічне поле, автологія.

СИМВОЛЕМА «ГРЕХ» В ПОЭТИЧЕСКИХ КОНТЕКСТАХ ИВАНА ФРАНКО

Явир Л.В., аспирант

*Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко,
ул. Ивана Франко, 24, г. Дрогобыч, Украина*

В статье сделан семантический и семантико-символический анализ поэтической символики Ивана Франко в лингвостиллистическом аспекте, проведен сравнительный анализ толкования понятия «грех» в различных религиозных, философских и языковедческих научных традициях, выделены и на конкретных примерах проиллюстрированы различные семантико-символические и собственно автологические аспекты лексемы «грех». Доказано, что силой своего таланта Иван Франко значительно увеличил, обогатил и усовершенствовал семантико-символическое поле анализируемой лексемы.

Ключевые слова: сакрум, грех, лексема, библейская лексика, символ, семантико-символическое поле, автология.